

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΕΛΩΝ

ΒΟΤΑΝΙΚΗ. — Ἀναζήτησις Ἀουκουβίνης εἰς τὸ γένος Οὐερβάσκον (*Verbascum*) ὑπὸ κ. *I. X. Πολίτου*.

Τῷ 1902 οἱ Bourquelot καὶ Hérissey ἀνεκάλυψαν ἐντὸς τῶν σπερμάτων Ἀουκούβας τῆς Ἰαπωνικῆς (*Aucuba Japonica*) νέον γλυκοζίτην, ὅστις ἐπιτευχθεὶς ἐν καθαρᾷ καταστάσει ὠνομάσθη Ἀουκουβίνη.

Βραδύτερον ὁ M. Lebas (1909) ἀπεχώρησε καθαρὰν Ἀουκουβίνην ἔκ τινων ποικιλιῶν τῆς Ἀουκούβας τῆς Ἰαπωνικῆς. Αἱ ποικιλίαι αὗται χαρακτηρίζονται δι' ὠρισμένων ἐξωτερικῶν γνωρισμάτων, αἱ δὲ μορφολογικαὶ διαφοραὶ αὐτῶν δὲν συνεπάγονται διαφορᾶς χημικῆς συνθέσεως, ἐξεταζομένης ταύτης ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς παρουσίας τοῦ γλυκοζίτου.

Πρὸς τούτοις δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι κατὰ τὰς ἐρεῦνας ταύτας οὐ μόνον τὰ σπέρματα ἀλλὰ καὶ ἕτερα φυτικά μῦρια ἐγκλείουσιν Ἀουκουβίνην.

Κατὰ τὸ ἔτος 1908 ὁ Bourdier βεβαιωθείς περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἀουκουβίνης εἰς πολλὰ εἶδη τοῦ γένους *Πλαντάγων* (*Plantago*) ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ τὸν γλυκοσίτην τοῦτον ἐν καθαρᾷ καὶ κρυσταλλικῇ καταστάσει ἔκ τινων εἰδῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ γένος τοῦτο.

Βραδύτερον (1910) οἱ Hérissey καὶ Lebas ἀπεμόνωσαν ἐν κρυσταλλικῇ καταστάσει τὸν ἐν λόγῳ γλυκοσίτην ἔκ τριῶν εἰδῶν τοῦ γένους *Καρύα* (*Carya*).

Τέλος, τῷ 1921 ἡ M. Braecke ὀρμηθεῖσα ἔκ τῆς ἐργασίας τοῦ M. Charaux ἀπομονώσαντος ἐν καθαρᾷ καταστάσει Ἀουκουβίνην ἔκ τῶν σπερμάτων *Βερονίκης* τῆς κισσοφύλλου (*Veronica hederifolia* L.) ἠσχολήθη περὶ τὴν ἔρευναν, ἐξαγωγὴν καὶ διάδοσιν τοῦ γλυκοζίτου τούτου εἰς ἕτερα φυτικά εἶδη τῆς οἰκογενείας τῶν *Σκροφουλαριωδῶν* (*Serofulariaceae*), εἰς ἣν ἀνήκει τὸ γένος *Βερονίκη*.

Ἡ Ἀουκουβίνη εἶναι διαλυτὴ ἐν ὕδατι, τὸ δὲ διάλυμα κατὰ τὴν διὰ θεϊκοῦ ὀξέος μετὰ θερμάνσεως ὑδρόλυσιν προσκτάται πρασίνην χροιάν σχηματιζομένου ἰζηματοῦ ἀδιαλύτου ἐν τῷ ὕδατι.

Καθοδηγούμενοι ὑπὸ τῆς ἀντιδράσεως ταύτης ἀνεζητήσαμεν τὴν Ἀουκουβίνην εἰς φυτικά εἶδη μὴ ἐξετασθέντα ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω ἐρευνητῶν ἀνήκοντα δ' εἰς τὸ γένος *Οὐερβάσκον* (*Verbascum*).

Ἐκ τῆς ἐρέυνης ἡμῶν ταύτης ἐπεκταθείσης εἰς τὰ εἶδη:

Οὐερβάσκον τὸ κολπῶδες (*Verbascum sinuatum* L.), *Οὐερβάσκον* τὸ ἑλληνικόν (*V. graecum* Heldr. et Sart.), καὶ *Οὐερβ.* τὸ κυματῶδες (*V. undulatum* Lam.), συνάγομεν τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ φύλλα καὶ ἕτερα φυτικά μῦρια πάντων

τῶν ὑφ' ἡμῶν ἐξετασθέντων φυτικῶν εἰδῶν ἐγκλείουσιν οὐσίαν δεικνύουσαν λίαν σαφῆ τὴν ῥηθείσαν τῆς Ἀουκουβίνης ἀντίδρασιν.

Ὁ Φλόμος τῶν ἀρχαίων ἀναφέρεται εἰς εἶδη τοῦ γένους *Ουροβάσκου* (*Verbascum*), ἅτινα καὶ τὴν σήμερον Φλόμοι ὀνομάζονται. Ὁ λαὸς ἕμως καλεῖ φλόμους καὶ εἶδη τινὰ τοῦ γένους *Εὐφοροβίου* (*Euphorbia*). Ὑπὸ τοῦ Διοσκοριδίου¹ μνημονεύονται τρία εἶδη Φλόμου: Φλόμος λευκὴ ἢ θήλεια, Φλόμος λευκὴ ἢ ἄρρην καὶ Φλόμος ἢ μέλαινα. Ἀφέψημα τῆς ρίζης τῶν δύο πρώτων εἰδῶν συνιστάται ὑπὸ τοῦ Διοσκοριδίου κατὰ τοῦ χρονίου βηχῶς καὶ ἄλλων παθήσεων τοῦ δὲ μετὰ χρυσοειδῶν ἀνθέων τὰ φύλλα πρὸς οἰδήματα, ὀφθαλμῶν φλεγμονὰς καὶ σφακελίζοντα ἔλκη.

Ὁ Γαληνὸς περὶ τῆς φλόμου λέγει τὰ ἐξῆς: «Ἡ μὲν τίς ἐστὶ τοῖς φύλλοις λευκὴ, ἢ δὲ μέλαινα. Καὶ τῆς λευκῆς ἢ μὲν ἄρρην, ἢς τὰ φύλλα στενωτέρα, ἢ δὲ θήλεις, ἢς μεῖζον. Καὶ πρὸς ταύταις ἑτέρα φλόμος ἀγρία προσαγορευομένη, χρυσοειδῆς δ' ἐστὶ καὶ μηλίζουσα τοῖς ἄνθεσιν. Ἄλλη δὲ τις ἐπὶ ταύταις, ἣν ἰδίως φλομίδα καὶ θρυαλλίδα προσαγορεύουσι. Τῶν μὲν οὖν πρώτων δυοῖν ἢ ρίζα στρυφνὴ γευομένη οὐσα τοῖς ῥόδωσι πάθεισιν ἀρήγει, διακλύζονται δ' αὐτὴν ἔνιοι καὶ πρὸς ὀδόντων ἀλγήματα. Τὰ μέντοι φύλλα διαφορητικῆς ἐστὶ δυνάμεως. Οὕτω δὲ καὶ τὰ τῶν ἄλλων φύλλα καὶ μάλιστα τῆς χρυσοειδούς τῶν ἄνθεσιν, ἣ καὶ τὰς τρίχας ξανθίζουσιν. Ἀπασῶν γὰρ τὰ φύλλα ξηραντικῆς τε καὶ μετρίως ῥυπτικῆς ἐστὶ δυνάμεως».

¹ Κεφ. β' (Περὶ Φλόμου) Φλόμος (οἱ δὲ φλόνον, Ῥωμαῖοι βερβάσκουμ, οἱ δὲ Φημιναλή) τὴν μὲν ἀνωτάτω διαφορὰν ἔχει διττήν. Ἡ μὲν γὰρ ἐστὶν αὐτῆς λευκὴ, ἢ δὲ μέλαινα. Καὶ τῆς λευκῆς ἢ μὲν θήλεια, ἢ δὲ ἄρρην, τῆς μὲν οὖν θηλείας τὰ φύλλα παραπλήσια ἐστὶ κράμβη, δασύτερα δὲ πολλῶ καὶ πλατύτερα καὶ λευκά· καυλὸς πηχυαῖος καὶ μεῖζον, λευκὸς ὑπόδαυς· ἄνθη λευκά ἢ ὑπωχρα σπέρμα μέλαν ρίζα δὲ μακρὰ, στρυφνὴ, πάχος ἔχουσα δακτύλου· φύεται δὲ ἐν πεδίοις. Ἡ δὲ ἄρρην καλουμένη, λευκόφυλλος, ὑπομήκης δὲ, καὶ στενωτέρα τοῖς φύλλοις, καὶ τῷ καυλῷ δὲ λεπτοτέρα. Ἡ δὲ μέλαινα ὁμοία ταῖς λευκαῖς κατὰ πάντα, πλατυφυλλοτέρα μέντοι καὶ μελανοτέρα ὑπάρχει.

Γίνεται καὶ ἡ λεγομένη ἀγρία, ῥάβδους ὑψηλὰς φέρουσα καὶ δενδρώδεις, φύλλα ἐλελισφάκφ ὁμοία· ἔχει δὲ δακτυλοὺς περὶ τὰς ῥάβδους, ὡσπερ πράσιον· ἄνθος μῆλινον, χρυσοειδές.

Εἶσι δὲ καὶ φλομίδες διπλαῖ, δασεῖαι, προσφρεῖς τῇ γῆι στρογγύλα ἔχουσαι τὰ φύλλα. Καὶ τρίτη φλομίς, ἢ καλουμένη λυχνίτις, ὑπὸ δὲ τινων θρυαλλίς φύλλα γ' ἢ δ', ἣ καὶ πλείονα ἔχουσα, παχέα, λιπαρά, δασέα, εἰς ἐλλύχνια χρησίμη.

Τῶν μὲν οὖν πρῶτον δύο ρίζα στρυπτική· ὅθεν διαρροῖζομένοις, ὅσον ἀστράγαλος, σὺν οἴνῳ ὠφελίμως ἐν ποτῷ δίδονται· τὸ δὲ ἀφέψημα αὐτῆς ῥήγμασι καὶ σπάσμασι καὶ θλάσμασι καὶ βῆξι παλαιαῖς ἀρήγει· ὀδονταλγίας δὲ πρᾶννει διακλύζομενον. Ἡ δὲ χρυσοειδῆς τὰ ἄνθη τρίχας βάπτει, καὶ ἔπου ἂν τεθῆ σίλφας συνάγει· τὰ δὲ φύλλα ἐφθὰ ἐν ὕδατι πρὸς οἰδήματα καὶ ὀφθαλμῶν φλεγμονὰς καταπλάσσεται, καὶ πρὸς σφακελίζοντα ἔλκη σὺν μέλιτι ἢ οἴνῳ· σὺν ὄξει δὲ τραύματα θεραπεύει, καὶ σκορπιοπλήκτοις βοηθεῖ.

Τὰ δὲ τῆς ἀγρίας φύλλα πυρκαυστῶν ἐστὶ καταπλάσματα. Τὰ δὲ τῆς θηλείας φύλλα φασὶ μετὰ σύκων ξηρῶν συντιθέμενα ἄσχητα αὐτὰ διαφυλάττειν. (Πεδανίου Διοσκοριδίου ἅπαντα. Περὶ ὕλης Ἱατρικῆς, Βιβλίον Δ' σελίς 595—596, Vol. XXV Lipsiae 1829. Edit. C. Kühn.).

‘Ο Ἀέτιος καὶ ὁ Ὅρειβάσιος τὰς περὶ Φλόμου γνώσεις των ἠρύσθησαν ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀνωτέρω συγγραφέων. Εἰς τὰ Γεωπονικὰ (Geoponica Cassiani Bassi) ἀναφέρονται περὶ τῆς λαματικῆς δυνάμεως τοῦ Φλόμου τὰ ἑξῆς: «Πᾶσα φλεγμονὴ ἀλσί καὶ ἐλαίῳ ἢ πολίου φύλλῳ καυθέντι καὶ δευθέντι οἴνω, ἢ φλόμῳ σὺν οἴνῳ ἐψηθέντι καταπλασθεῖσα θεραπεύεται».

Αἱ δηλητηριώδεις ιδιότητες τῆς Φλόμου ἦσαν γνωσταὶ ὑπὸ τοῦ Αἰλιανοῦ, ὅστις λέγει: «ἐμβαλὼν δὲ εἰς τὴν λίμνην Φλόμου φύλλα ἢ κάρυα ἀπώλεσε τοὺς γυρίνους ὁ τῶν μελιττῶν δεσπότης ῥᾶστα».

Ὑπὸ πολλῶν ἔτι ἀράδων συγγραφέων μνημονεύονται εἶδη τινὰ τοῦ *Οὐερβάσκου* χρήσιμα πρὸς ἄγραν ἰχθύων, ἀλλ’ ὁ Διοσκουρίδης μόνον περὶ τοῦ πλατοφύλλου *Τιθυμάλου* λέγει ὅτι «ἀποκτείνει τοὺς ἰχθύας κοπεῖς καὶ ἐνδιηθείς τῷ ὕδατι». Ὁ Ἰσπανὸς βασιλεὺς Ἰωάννης Β’ ἐν ἰδίῳ νόμῳ δημοσιευθέντι τῷ 1453 μεταξὺ τῶν δηλητηριωδῶν φυτῶν τῶν ἀποκτεινόντων τοὺς ἰχθύας καταλέγει καὶ τὸ *Οὐερβάσκον*.

Βραδύτερον ὁ Ἰταλὸς Caesalpinus (1519 — 1603) καὶ ὁ Πορτογάλλος Juan Rodrigo de Castell Branco περιγράφουσι λεπτομερῶς τὴν χρῆσιν *Οὐερβάσκου* πρὸς σύλληψιν ἰχθύων.

Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὁ Robert (1818) ἐγένετο μάρτυς τῆς ὑπὸ τῶν ἀλιέων τῆς Σαλαμίνας τελουμένης διὰ τοῦ *Οὐερβάσκου* ἄγρας ἰχθύων.

Ἐν Ἰρλανδίᾳ κατὰ τὸν Kobert καὶ Ἐν Ῥωσίᾳ κατὰ τὸν Kobert καὶ Stern δίδεται ἀρέψημα φύλλων ἢ ἀνθέων εἰδῶν τοῦ *Οὐερβάσκου* κατὰ τῆς φυματιώσεως τῶν πνευμόνων καὶ ἄλλων παθήσεων.

Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται ὅτι εἶδη τινὰ τοῦ γένους *Οὐερβάσκου* χρησιμοποιούμενα ἐν τῇ λατρικῇ καὶ τῇ ἀλιείᾳ ἦσαν ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων γνωστά. Τὰ εἶδη ταῦτα ἔνεκεν τῶν φαρμακευτικῶν αὐτῶν ιδιοτήτων ἐξητάσθησαν νεωστὶ ὑπὸ τοῦ Rosenthaler καὶ Kobert, ἀλλ’ οὐδεὶς τῶν ἐρευνητῶν τούτων ἀνεῦρεν ἐντὸς τῶν ἐν λόγῳ εἰδῶν Ἀουκουβίνην.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bourdier, L.—Recherches biochimiques dans le plantain (aucubine) et dans la verveine (verbénaline). Etude d’un glucoside nouveau la verbénaline. (Paris 1908).

Bourquelot et Hérissey.—Sur un glucoside nouveau, l’aucubine, retiré des graines d’*Aucuba japonica* L. (Comptes Rendus Ac. des Sciences, t. CXXIV, 1902, p. 1441).

Braecke, M.—Sur la présence d’aucubine et de mélampyre dans plusieurs espèces des mélampyres (Bull. Soc. Chim. Biol., tome V, n° 3, mars 1923).

Braecke, M.—Sur la présence d’aucubine et de mannite dans les tiges foliées de *Rhinanthus Crista-Galli* L. (Bull. Soc. Chim. Biolog., tome V. n° 3. mars 1923, p. 258 - 262).

- Braecke, M.**—L'aucubine dans des espèces de *Rhinanthus* et de *Melampyrum*. (Bruxelles 1924).
- Charoux.**—Sur la présence de l'aucubine dans les graines de *Veronica Hederaefolia* L. (Bull. Soc. Chin. Biol., Paris, vol. IV, n° 9, 1922, p. 568 - 571).
- Hérissey et Lebas, C.**—Présence de l'aucubine dans plusieurs espèces du genre *Carrya*. (Journ. de Pharm. et de Chim., 7, II, 490, 1910).
- Lebas C.**—Sur la présence d'aucubine dans diverses variétés d'*Aucuba japonica* L. (Journ. de Pharm. et de Chim., XXX, 390, 1909).
- Aelianus.**—Historia animalium, ed. Rud. Hercher I, 58.
- Leclerk, L.**—Notices et extraits des manuscrits de la bibliothèque nationale et autres bibliothèques. Traite des simples par Ibn El Beithar, 1881, II, S. 312.
- Rosenthaler.**—Phytochemische Untersuchung der Fischfangpflanze *Verbascum sinuatum*. Diss. Strassburg, 1901.
Andreae Caesalpini Aretini de plantis libri XVI. Florentiane 1583, VIII, 46, S. 347.
- Robert Walpole.**—Memoirs relating to European and Asiatic Turkey. II, Ausgabe. London 1818, S. 276.
- Kobert R.**—Neue Beiträge zur Kenntnis der Saponinsubstanzen. Stuttgart 1916.
Γαληνοῦ περὶ τῆς τῶν ἀπλῶν Φαρμ. Κρασ. καὶ Δυνάμεως. Βιβλίον Θ'. Σελὶς 150. Edit. C. Kühn, Lipsiae 1826.
Πεδανίου Διοσκοροῖδου ἅπαντα. Περὶ ὕλης ἰατρικῆς. Βιβλίον Δ'. Σελὶς 590-596, Vol. XXV. Edit. C. Kühn, Lipsiae 1829.
Geoponica sive Cassiani Bassi scolastici de re rustica eclogae. Recensuit H. Beckh. Lipsiae.

ΙΣΤΟΡΙΑ.—Τοπωνύμια τῆς νήσου Τήνου, ὑπὸ τοῦ κ. Σίμου Μενάρδου.*

Παραθερίσας ἐφέτος εἰς τὴν Τήνον, ἐξ ἧς κατάγομαι πατρώθεν, ἤρχισα νὰ μελετῶ, πλὴν τῆς διαλέκτου, καὶ τὰ γεωγραφικὰ ὀνόματα τῆς νήσου, σήμερον δὲ λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω τινὰ τῶν πορισμάτων μου εἰς τὴν Ἀκαδημίαν.

Τὴν τοπογραφίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Τήνου ἐμελέτησαν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα φιλότιμοι Τήνιοι, οὓς συχνὰ θ' ἀναφέρω ἤτοι:

α' Ὁ ἰατροφιλόσοφος Μάρκος Φίλιππος Ζαλλώνης¹ γνωστότερος ἐκ τοῦ περὶ Φαναριωτῶν συγγράμματός του².

* Ἀνεκοινώθη κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 24 Νοεμβρίου 1927.

¹ Voyage à Tine l'une des îles, de l'Archipel de la Grèce suivi d'un Traité de l'Asthme Par Marcaky Zallony. . . Medecin de S. A. le Prince Alexandre Suzzo. . . avec la carte générale de l'île de Tine, à Paris 1809.

² Σύγγραμμα περὶ τῶν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν πρὶγκίπων τῆς Βλαχομολδαβίας τῶν Φαναριωτῶν. . . παρὰ τοῦ Μάρκου Φιλίππου Ζαλλώνη. . . ἀφιερωθὲν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Γάλλων καὶ μεταφρασθὲν παρὰ Ν. Ἡδανεφᾶς προσετέθη δὲ καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ συγγραφέως. Ἐν Παρισίαις, 1831.

[Ὡραία λιθογραφία, φέρουσα τὰ ἐξῆς «Ζαλλώνης (Μάρκος Φίλιππος) ἰατροφιλόσοφος, ἐγεννήθη εἰς τὴν νήσον Τήνον τῇ 29 Μαρτίου 1782»].